

Respons

Serbia: Etniske albanere fra Kosovo

Problemstilling/spørsmål:

1. Vil en kosovoalbaner ha tilgang på nasjonalt ID-kort og bostedsregistrering i Serbia, formelt og i praksis?
2. Vil en kosovoalbaner som oppnår bostedsregistrering i Serbia ha samme tilgang på statsborgerlige og sosiale rettigheter som andre borgere?
3. Med tanke på det ovenstående, hvordan er situasjonen for kosovoalbanere i Serbia, sammenlignet med forholdene for kosovoserbere i Serbia? Hvilken innvirkning vil tilknytning til serbisk kultur og språk ha for en kosovoalbaners status og muligheter i Serbia?

Innledning

Landinfo er kjent med lite informasjon som direkte og spesifikt omhandler situasjonen for etniske albanere fra Kosovo i Serbia fra åpne kilder. Når det gjelder rapporter om situasjonen for internt fordrevne i Serbia, behandler disse særlig situasjonen for etniske serbere fra Kosovo som har søkt eller søker opphold i Serbia, og i noen grad informasjon knyttet til rom/ashkalier og egyptere som har tatt og tar opphold i Serbia. Landinfo har tatt kontakt med den serbiske NGOen PRAXIS, International Displacement Monitoring Centre (drevet av Flyktninghjelpen) og de norske ambassadene i Beograd og Prishtinë/Priština for å skaffe informasjon om problemstillingene som er tatt opp her.

1.

Tilgang til serbiske dokumenter

Etter Kosovos uavhengighetserklæring i februar 2008 bevarer borgere av Kosovo sitt serbiske statsborgerskap, siden Kosovos statsborgerskapslovgivning åpner for dobbelt statsborgerskap (Law on Citizenship 2008). Serbiske myndigheter anser Kosovo for å være en del av Serbia, og borgere av Kosovo for å være serbiske borgere. Regelverket åpner for at serbiske borgere

Respons **Serbia: Etniske albanere fra Kosovo**

vil få utstedt serbiske dokumenter, som nasjonalt ID-kort og serbisk pass, om vilkårene for utstedelsen er oppfylt (Law on Travel Document 2007, Law on Identity Card 2006).

I medhold av Serbias ID-dokumentlov av 2006 og forskrifter datert 2007, får nå borgere av Serbia utstedt biometriske ID-kort (Law on Identity Card 2006, Regulations on Identity Card 2007). De gamle ikke-biometriske ID-kortene skal ikke være gyldige lengre enn fem år etter at ID-dokumentloven trådte i kraft (Law on Identity Card 2006 art. 31), det vil si 27. juli 2011 (Pregled Survey u.å.).

Utstedelse av de nye biometriske ID-kortene skjer hos politiet i Serbia. For personer bosatt i Kosovo har utstedelsen skjedd ved de desentraliserte politistasjonene for ulike områder i Kosovo. For Prishtinë/Priština skjedde dette i Niška Banja utenfor Niš. Her kunne personer hjemmehørende i Prishtinë/Priština-området få utstedt ID-kort, pass, førerkort og vognkort. Mange kosovoalbanere fikk utstedt serbiske pass der, og det er blitt vist til at folk må ha slike pass for å reise til land som ikke anerkjenner Kosovo (Doderevic 2008).

I forbindelse med etableringen av Koordinaciona Uprava (det serbiske Koordinasjonsdirektoratet),¹ som utsteder biometriske pass til serbiske borgere bosatt i Kosovo, er det blitt opplyst fra serbiske myndigheter at borgere av Serbia som er bosatt i Kosovo må reise til det samme direktoratet i Beograd også for å få utstedt de nye biometriske ID-kortene (Barlovac 2009).

Ifølge opplysninger fra den norske ambassaden i Prishtinë/Priština skal utstedelse av serbiske ID-kort finne sted både i Niš og i Beograd (e-post av 24. mars 2010).

Grensepassering mellom Kosovo og Serbia

Det foreligger noe forskjellig informasjon med hensyn til grensepasseringssteder mellom Kosovo og Serbia. Ifølge Country of Return Information Project er det fire formelle grensepasseringssteder (2009, s. 19):

- Konculj – Bujanovac kommune
- Merdare - Kuršumlja kommune
- Debce – Preševo kommune
- Mutivode – Medveđa kommune

Freedom House viser til ni forskjellige grensepasseringssteder. Denne rapporten er imidlertid fra 2006. Freedom House viser videre til at 61 % av kosovoalbanerne aldri har vært i Serbia og at 84 % av kosovoalbanerne ikke ønsker å reise til Serbia (2006).

For at en serbisk borger bosatt i Kosovo skal kunne reise inn i Serbia ved å krysse et grensepasseringssted mellom Kosovo og Serbia, må vedkommende, ifølge ambassaden i Prishtinë/Priština, enten være i besittelse av et serbisk nasjonalt ID-kort eller et serbisk pass;

¹ Dette direktoratet er underlagt politiet i Serbia, og skal ha startet sitt arbeid med å utstede serbiske pass til serbiske borgere bosatt i Kosovo 21. september 2009. I slike pass vil det stå at utsteder er *MUP R Srbije, Koordinaciona Uprava* (МУП Р Србије, Координациона Управа). Slike pass vil kreve visum for innreise til Schengenområdet. Ca. 5600 serbiske borgere bosatt i Kosovo skal imidlertid ha fått utstedt nye serbiske biometriske pass før dette direktoratet ble operativt. Disse passene vil være visumfrie for innreise til Schengenlandene.

biometrisk eller gammelt (men fortsatt gyldig) jugoslavisk pass² (Norges ambassade i Prishtinë/Priština, e-post av 24.mars 2010). Det serbiske innenriksdepartementet har overfor den norske ambassaden i Beograd bekreftet at den administrative grensen mellom Kosovo og Serbia kan passeres med ID-kort utstedt av serbiske myndigheter, eller med gyldig serbisk pass. Ambassaden viser videre til at ettersom Serbia regner Kosovo som en del av Serbia, må borgere som bor i Kosovo også ha nasjonalt ID-kort for å bevege seg i Serbia. Det betyr at de aller fleste passerer grensen ved å vise ID-kort (Norges ambassade i Beograd, e-post av 4. august 2010).

Serbiske myndigheter utøver politikontroll på grensekryssingen mellom Kosovo og Serbia, slik at reisedokumenter og ID-dokumenter kontrolleres (Norges ambassade i Prishtinë/Priština, e-post av 24. mars 2010). Ifølge ambassaden i Beograd skiller ikke serbiske myndigheter prinsipielt mellom albanere og serbere bosatt i Kosovo, derfor gjelder det samme kravet for alle. Det vises videre til at i praksis dreier det seg likevel mest om serbere (Norges ambassade i Beograd, e-post av 4. august 2010).

Ambassaden i Prishtinë/Priština og deres kontakter er ikke kjent med at det er noen ulik behandling på bakgrunn av etnisitet i forbindelse med slik grensepassering. Dersom en serbisk borger er i besittelse av et gyldig reisedokument eller ID-kort, vil vedkommende kunne reise inn i Serbia fra Kosovo. Ambassaden er ikke kjent med at det kan benyttes noen annen for form for dokumentasjon enn gyldig reisedokument eller nasjonalt serbisk ID-kort (Norges ambassade i Prishtinë/Priština, e-post av 24. mars 2010).

Bostedsregistrering

Serbiske borgere bosatt i Kosovo har formell adgang til å bosette seg i Serbia utenfor Kosovo, enten midlertidig eller permanent. Bostedsregistrering finner sted hos politiet. Det må fremlegges dokumentasjon på bosted, og serbisk nasjonalt ID-kort. De samme kravene og prosedyrene gjelder for alle serbiske borgere når de skal registrere permanent eller midlertidig bostedsadresse i Serbia. Utdypende informasjon om bostedsregistrering i Serbia kan gjenfinnes i Landinfos todelte temanotat *Serbia: Situasjonen for internt fordrevne* (del I: Landinfo 2009a; del II: Landinfo 2009b). Det vises her blant annet til at selve registreringen er uproblematisk når den enkelte er i besittelse av nødvendige grunnlagsdokumenter, men at det for enkelte kan være byråkratisk problematisk å skaffe seg nødvendig dokumentasjon, og for enkelte mer ressursvake grupper vanskelig å skaffe seg et lovlig registrert bosted (Landinfo 2009b).

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) viser til at i Preševo-området, hvor albanere utgjør en stor majoritet av befolkningen, forventer organisasjonen ikke at kosovoalbanere vil bli utsatt for diskriminering. IDMC har heller ikke kjennskap til rapporter om at denne gruppen har hatt problemer med å skaffe dokumenter. I det øvrige Serbia, utenfor Preševo-området, har IDMC ikke opplysninger om situasjonen for kosovoalbanske internt fordrevne³ (e-post av 1. mars 2010).

Den serbiske NGOen PRAXIS, som bistår internt fordrevne og andre med å skaffe nødvendige dokumenter, har ikke blitt kontaktet av internt fordrevne kosovoalbanere for

² Serbiske myndigheter har besluttet at slike gyldige pass fortsatt vil være gyldige frem til 31. desember 2010.

³ Det vil si kosovoalbanere som er bosatt i Kosovo og som anses som serbiske borgere av serbiske myndigheter.

rettslig assistanse, informasjon eller råd – verken ved sine ulike kontorer eller i felten. PRAXIS har derfor ingen informasjon om situasjonen for internt fordrevne kosovoalbanere. De hadde heller ikke sett relevante rapporter om temaet, og viste samtidig til at det er lite informasjon i serbisk presse om kosovoalbanske internt fordrevne i Serbia (e-post av 24. februar 2010).

Landinfo kan imidlertid ikke se bort fra at etniske albanere fra Kosovo vil kunne oppleve sosial diskriminering på et stramt boligmarked, dersom de ønsker å leie en bolig i Serbia, eller at dette kan vanskeliggjøre bostedsregistrering.

2.

Tilgang til statsborgelige og sosiale rettigheter

Landinfo har i temanotatet *Serbia: Situasjonen for internt fordrevne (del II)* gjort rede for tilgangen til statsborgerlige og sosiale rettigheter for personer fra Kosovo som tar opphold i Serbia som internt fordrevne. For å kunne få tilgang til statsborgerlige og sosiale rettigheter må vedkommende være registrert som internt fordreven. Alternativ må vedkommende være midlertidig eller permanent bostedsregistrert i Serbia (Landinfo 2009b).

Internal Displacement Monitoring Centre (IMDC) viser til at de for Preševo-området ikke forventer at kosovoalbanere blir utsatt for diskriminering, og de er ikke kjent med rapporter om at kosovoalbanere har problemer med tilgang til sivile og sosiale rettigheter. Når det gjelder det øvrige Serbia, har de ikke informasjon om situasjonen for internt fordrevne kosovoalbanere der (e-post 1. mars 2010).

I en rapport utarbeidet av The Country of Return Information Project (som drives med EU-midler) omtales blant annet situasjonen i helsevesenet. Ifølge rapporten er det vanskelig å vurdere om albanere vil bli møtt med diskriminering i helsesektoren, da forskningsundersøkelser ikke er tilgjengelig. På bakgrunn av intervjuer med eksperter og NGO-aktivister ble det vist til at albanere fra ulike deler av Kosovo ofte kommer til Beograd når de har behov for komplisert medisinske behandling. Medisinske eksperter understreker at den albanske befolkningen er integrert i det serbiske helsevesenet, og at de ikke er kjent med diskriminerende praksis. Det blir imidlertid vist til at enkelte kollegaer har en stereotyp oppfatning av albanere, men at dette ikke resulterer i diskriminerende praksis (Country of Return Information Project 2009, s. 88).

Landinfo kan imidlertid ikke se bort fra at enkelte etniske albanere fra Kosovo vil kunne oppleve sosial diskriminering i enkelte sammenhenger.

3.

Særskilte forhold knyttet til kosovoalbanere

Basert på generell kunnskap om etniske albanere fra Kosovo vil Landinfo bemerke at en etnisk albaner fra Kosovo svært ofte vil ha et navn; enten fornavn eller etternavn eller begge deler, som gjør det tydelig at vedkommende er etnisk albaner. Enkelte navn vil også vise at vedkommende er muslim. Kunnskapene i serbisk språk vil variere sterkt for etniske albanere fra Kosovo; alt fra å være flytende i serbisk til ikke å ha noen eller minimal kunnskap i

serbisk. Dersom etniske albanere har bodd store deler av livet i Kosovo, vil de som regel snakke serbisk med en aksent som gjør at serbisktalende personer kan gjenkjenne at vedkommende har tilknytning til Kosovo/er hjemmehørende i Kosovo. Også serbere fra Kosovo snakker serbisk på en måte som skiller seg fra serbiske dialekter ellers i det serbisktalende området.

Studier viser at negative stereotyper om albanere og å unngå å omgås dem er utbredt i befolkningen i Serbia. 67 % av serbere anser kosovoalbanere for å være farlige (Freedom House 2006, s. 25).

Landinfo vil anta at det vil være svært ulikt hvor vanskelig en bosetting i Serbia vil være for en etnisk albaner fra Kosovo. Dette vil kunne variere blant annet ut fra kjennskap til serbisk, utdanningsnivå og arbeidserfaring, økonomiske ressurser, kontakter og sosiale nettverk.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

Skriftlige kilder

- Barlovac, Bojana (2009, 21. september). Kosovo Serbs learn passport criteria. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <http://www.balkaninsight.com/en/main/news/22361> [lastet ned 16. august 2010]
- Country of Return Information Project (2009, juni). *Country Sheet Serbia*. Brussel: Country of Return Information Project. Tilgjengelig fra <http://www.cri-project.eu/cs/cs-serbia-en.pdf> [lastet ned 16. august 2010]
- Dodorevic, M. (2008, 14. oktober). Police note “increasing” interest for Serbian passports among Kosovo Albanians. *Glas Javnosti (Beograd)* [oversettelse til engelsk av BBC Monitoring Service]. Tilgjengelig fra <http://www.slobodan-milosevic.org/news/gj101408.htm> [lastet ned 16. august 2010]
- Freedom House (2006). *A joint European vision: Free movement for goods and people in Kosovo and Serbia*. Washington, DC: Freedom House. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/pdf/FinalKSSStudy.pdf> [lastet ned 16. august 2010]
- Landinfo (2009a, 20. august). *Serbia: Situasjonen for internt fordrevne (del I)*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/988/1/988_1.pdf [lastet ned 16. august 2010]
- Landinfo (2009b, 26. august) *Serbia: Situasjonen for internt fordrevne (del II)*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/993/1/993_1.pdf [lastet ned 16. august 2010]

- [Law on Citizenship] (2008). *Nr. 03/L-034 - On Citizenship of Kosova*. Prishtinë/Priština: Assembly of Kosovo. Tilgjengelig fra http://www.assemblyofkosovo.org/common/docs/ligjet/2008_03-L034_en.pdf [lastet ned 16. august 2010]
- [Law on Identity Card] (2006). *Law on Identity Card No. 62/06*. Beograd: Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://arhiva.mup.gov.rs/domino/zakoni.nsf/Identity%20Card%20Law.pdf> [lastet ned 16. august 2010]
- [Law on Travel Documents] (2007). *Law on Travel Documents No. 90/07*. Beograd: Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4b5d95512.pdf> [lastet ned 16. august 2010]
- Pregled Survey (u.å.). *Overview of Serbian Laws 2001-2010*. Beograd: Pregled Survey. Tilgjengelig fra <http://www.pregled-rs.rs/content.php?id=493> [lastet ned 16. august 2010]
- [Regulation on Identity Card] (2007). *Serbian Regulation on Identity Card*. Beograd: Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://arhiva.mup.gov.rs/domino/zakoni.nsf/ID%20Card%20Rules.pdf> [lastet ned 16. august 2010]

Muntlige kilder

- International Displacement Monitoring Centre (IDMC). E-post av 1. mars 2010
- PRAXIS. E-post av 24. februar 2010
- Norges ambassade i Beograd. E-post av 4. august 2010
- Norges ambassade i Prishtinë/Priština. E-post av 24. mars 2010

© Landinfo 2010

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.